

TÜRK HUKUKUNDA MÜKERRİRLERE ÖZGÜ İNFAZ REJİMİ

Celal Hakan KAN*

ÖZ

“*Ceza*” kavramı, kanunlar ile belirlenen ve yasak olarak ifade edilen hususlara karşı aykırı davranışları gerçekleştiren bireylere uygulanan bir yaptırım çeşidi olarak bilinmektedir. Ancak bu yaptırım/yaptırımlarda ceza genel ismi kullanılsa da her fiil için uygulanan ceza veya yaptırımın aynı olmadığını anlatmakta fayda vardır. Bu noktada temel belirleyici olarak ifade edilen hususlar, meydana gelen suçun niteliği, bu suçu işleyen suç olarak değerlendirilen olaydaki kusur oranı ve benzeri konulardır. Bununla birlikte suçun ağırlığı olarak ifade edilen bir olgudan da bahsetmek yerinde olacaktır ki bu da meydana gelen suçun toplum içinde oluşturduğu etki olarak değerlendirilmektedir. Tüm bu kriterlerle beraber faile verilecek olan cezanın tespit edilmesi noktasında failin yaşı, akli sağlık durumu, olayda hafifletici nedenlerin var olup olmaması ile beraber tekerrür gibi hususların da dikkate alındığı bilinmektedir.

Türk Ceza Hukuku bünyesinde “tekerrür” kavramı ile bu kavramın çeşitli yönleri ve “mükerrirlere özgü infaz rejiminin” incelendiği bu çalışmada;

* Cumhuriyet Savcısı, E-Mail: hakankan_31@msn.com, ORCID ID: 0000-0002-0621-4195.

Makalenin Gönderim Tarihi : 23.08.2021.

Makalenin Kabul Tarihi : 03.12.2021.

cezanın infaz süresinin uzamasına neden olan unsurlar arasında sıralanan ve daha önce belirli bir suç nedeniyle hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunan birinin kanunlarda düzenlenen süreler dahilinde yeni bir suç işlemesine karşılık gelen tekerrür uygulamaları ele alınmıştır. Bu doğrultuda hazırlanan çalışma; çalışma konusu ile ilgili kanun metinleri ve açıklamalardan faydalanılarak düzenlenen derleme bir çalışma niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Tekerrür, mükerrir, ceza ve tekerrür, ceza artırımı, kanunda tekerrür.

EXECUTION REGIME SPECIFIC TO REPEATS IN TURKISH LAW

ABSTRACT

The concept of “punishment” is known as a type of sanction applied to individuals who act against the things determined by the laws and expressed as prohibited. However, although the general name of punishment is used in these sanctions/sanctions, it is useful to explain that the penalty or sanction applied for each act is not the same. At this point, the main determinants are the nature of the crime, the fault rate of the perpetrator in the incident, which is considered a crime, and similar issues. In addition to this, it would be appropriate to mention a phenomenon that is expressed as the gravity of the crime, which is considered as the effect of the crime on society. Along with all these criteria, it is known that in determining the punishment to be given to the perpetrator, the age of the perpetrator, his mental health status, whether there are mitigating factors in the event, as well as the repetition are also taken into account.

In this study, in which the concept of “repetition” and various aspects of this concept and the “executive regime specific to recidivists” are examined within the scope of Turkish Criminal Law; The repetition practices, which are listed among the factors that cause the length of the sentence to be prolonged, and who have a finalized conviction for a certain crime before, commit a new crime within the periods regulated by the laws are discussed. The study prepared in this direction; It is a compilation study, which is organized by making use of the law texts and explanations related to the study subject.

Keywords: Repetition, recidivism, punishment and repetition, penalty increase, repetition in law.

I. GİRİŞ

Ceza kavramı ile ilgili olarak doktrin incelendiğinde kavramın; bireylerin kanunlar tarafından yasaklanan herhangi bir konuda itaatsiz davranmaları nedeniyle kendilerine uygulanan yaptırım olarak ifade edildiği görülmektedir. Ancak ceza kavramı ile ilgili standart bir uygulama ya da yaptırım şeklinin olmadığı da bilinmektedir. Bu bağlamda her suç için aynı yaptırım şeklinden söz etmek mümkün değildir. Belirtilen doğrultuda değerlendirildiğinde, kanunlar tarafından yasaklanan hususlara itaatsizlik konusunda bu itaatsizliği gösteren bireye uygulanacak olan yaptırım oranının işlenen suç fiiline göre değişiklik gösterdiği bilinmektedir. Bahsedilen değişiklik ise suçun niteliği ya da failin suçun işlenmesi konusundaki kast veya kusurunun ağırlığı ile orantılı biçimde artış sergilemektedir. Yaptırımın değişmesine neden olan hususlar arasında sıralanan suçun ağırlığı ise eylemin toplumsal anlamda meydana getirdiği etkiyi ifade etmektedir. Bu hususlara ek olarak cezanın tespit edilmesi konusunda failin yaşı, akıl sağlığı, hafifletici sebepler ve tekrür gibi birtakım farklı kıstaslarda etkilidir.

Bu çalışmada, daha önceki bir zaman dilimi içerisinde herhangi bir suç nedeniyle mahkûm olan bireyin kanunlarda belirlenen süreler dahilinde yeni bir suç ya da suçlar işlemesini ifade eden tekrür müessesesi ile bu kavrama özgü infaz rejiminin nasıl olacağı Türk hukukuna göre ele alınmıştır. Doktrin incelendiğinde tekrür ve bu kavramla uzantılı infaz rejimi, hem birinci defa suç işleyen kişilerin tekrar suç işlemesinin engellenmesi konusunda hem de toplumsal yapının suçlardan arındırılması noktasında önemli bir uygulama olarak görülmektedir.

II. TEKERRÜR MÜESSESESİNİN KAVRAMSAL AÇIDAN İNCELENMESİ

Tekerrür kavramı etimolojik olarak Türkçeye Arapçadan geçen bir kelimedir¹. Türkçede sıklıkla kullanılan “tekrar” kelimesinin eş anlamlısı olarak da değerlendirilebilecek olan “tekerrür” kavramının Arapçada “yeniden gerçekleşme veya tekrarlanma” gibi anlamlara geldiği

¹ BOZDAĞ, Ahmet: Türk Ceza Hukukunda ve Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009, s. 21.

ifade edilmektedir. Bu bağlamda Türk Ceza Hukuku açısından değerlendirildiğinde, kavramın bu hukuk yapısı içinde de asli anlamına benzer anlamlara karşılık gelecek şekilde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Türk hukuk sistemi içinde tekerrür, bireyin herhangi bir cezaya dair mahkum edilmesinin ardından tekrar suç işlemesini belirtmek maksadıyla kullanılmaktadır ki bu da kavramın asli anlamı olan yeniden gerçekleşme şeklinde ifade edildiğinin göstergesidir². Tekerrür, fiili ifade eden bir kavramdır. Bu açıdan tekerrürle ilgili olarak bu duruma sebep olan, diğer bir deyişle faili ifade eden bir kavram olduğu da görülmektedir ki doktrinde tekerrüre sebep olan fail mükerrir olarak adlandırılmaktadır.

Ceza hukuku açısından mükerrir kavramı değerlendirildiğinde ise herhangi bir bireyin mükerrir olarak kabul edilebilmesi için farklı sebeplerin bir arada gerçekleşmesi gerektiği hususuna değinilmektedir. Mükerrir kavramı ile ilgili olarak doktrin incelendiğinde ise bireyin mükerrir olarak kabul edilebilmesi konusunda üzerinde durulan sebeplerin genel ve özel sebepler olarak iki ana başlık altında toplandığı anlaşılmaktadır. Bu ayrımda genel sebepler olarak belirtilen hususlar, suçluluğun genel sebepleri olarak da kabul edilen sefalet, serserilik ve benzeri durumlar olarak ifade edilmektedir. Özel sebepler ise yalnızca tekerrüre neden olan durumlar şeklinde değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda mükerrirliğin özel sebeplerini;

- mahkumların infaz kurumlarında uygulanan politikalar nedeniyle beklenen düzeyde ıslah olmamaları³,
 - toplumun, infaz kurumundan çıkan bireylere dair yaklaşımları nedeniyle eski hükümlü pozisyonunda olan kişilerin sosyal ve ekonomik anlamda sorunlar yaşamaları,
- şeklinde sıralamak mümkündür.

² WYSS, Oscar: Der Rückfall in den Kantonalen Strafgesetzbüchern und in den Vorentwürfen zu einem Schweizerischen Strafgesetzbuch, Dissertation, Bern, 1927, s. 25; ÖNDER, Ayhan: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümleri, C. III, 2. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992, s. 644, (Akt. ÜZÜLMEZ, İlhan: “1997 Tarihli TCK. Tasarısında Tekerrür”, Yargıtay Dergisi, C. 26, S: 4, Ekim 2000, s. 701).

³ ÖZBEY, Özcan: “Suçta Tekerrür ve Mükerrirlere Özgü Güvenlik Tedbirleri”, TBB Dergisi, S: 88, 2010, s. 55.

Tekerrür kavramı uygulama açısından ele alındığında da farklı açılardan önemli görülen bir yapı olarak kabul edilmektedir. Nitekim tekerrürün hem bireysel hem de toplumsal etkileri olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda bireylerin yeniden suça yönelmelerine engel olunması açısından tekerrürün bireysel faydalarından, toplumsal anlamda ise tehlikeli olarak kabul edilen suçlulara karşı bir koruma sağlaması yönüyle toplumsal faydalarından söz etmek mümkündür⁴. Türk Ceza Kanunu'nda tekerrür kavramı 58. maddede “suçta tekerrür ve özel tehlikeli suçlular başlığı altında düzenlenmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nda yer alan tekerrür ile ilgili düzenlemeler incelendiğinde, ilk göze çarpan hususun tekerrürün gerçekleşmesi için bireyin daha önce işlemiş olduğu suça dair cezasının infaz edilmesi konusunda gereklilik şartının aranmamasıdır. Bu ise bireyin işlemiş olduğu suç nedeniyle kesin hüküm giymesinin ardından yeni bir suç işlemesi halinde tekerrür hükümlerinin uygulanabileceği anlamına gelmektedir. Yine ilgili madde bünyesinde daha önce işlenmiş olan suçla alakalı tekerrüre dair açıklamalar da yer almaktadır. Bu açıklamaları;

- bireye verilen hapis cezasının beş yıldan fazla olması halinde, cezanın infazının ardından beş yıl,
- bireye verilen hapis cezasının beş yıl olması ya da beş yıldan az olması veya bireyin işlemiş olduğu suç nedeniyle adli para cezasına mahkum edilmesi durumunda cezanın infazının gerçekleşmesinin ardından üç yıl geçmesi şartıyla işlenen suçlara tekerrür hükümleri uygulanmaz.
- belirtilen süre dahilinde tekerrürün gerçekleşmesi halinde yeni işlenen suçlarla ilgili olarak suçun düzenlenmiş olduğu kanun metninde hapis cezası ya da adli para cezası şeklinde seçimlik bir cezanın öngörülmesi durumunda, tekerrürün ortaya çıkmış olması nedeniyle hakim suçu işlemiş olan kişi ile ilgili olarak hapis cezası yönünde hüküm verir. Tekerrür hükümleri, taksirli suçlar ile kasıtlı suçlar ve askeri suçlar ile diğer suçlar arasında da uygulanmaz. Ayrıca kasten işlenen insan öldürme, yaralama gibi suçlar ile dolandırıcılık, uyuşturucu ya da uyarıcı maddelerin üretilmesi ve satılması suçlarının yanı sıra damgada sahtecilik

⁴ ÜZÜLMEZ, İlhan: “1997 Tarihli TCK. Tasarısında Tekerrür”, Yargıtay Dergisi, C. 26, S. 4, Ekim 2000, s. 700.

gibi eylemlerin dışında kalan ve yabancı ülkelerin mahkemeleri tarafından verilen hükümler de tekerrür uygulaması kapsamı dışında tutulur ve tekerrüre esas alınamaz.

- tekerrür hükümlerinin uygulanmadığı bir diğer hal ise failin suç işlediği dönem ya da zaman itibarıyla 18 yaşını doldurmamış olması durumudur. Nitekim 18 yaşını doldurmamış kişilerin işlemiş oldukları suçlar nedeniyle tekerrür hükümleri uygulanmaz. Tekerrürün ortaya çıkması durumunda suça dair verilecek olan cezanın uygulanma şekli normal uygulamanın aksine mükerrirlere özgü infaz rejimine göre belirlenecektir. Buna ek olarak tekerrürü meydana getiren diğer bir ifade ile mükerrir olarak cezasını tamamlayan kişiler açısından denetimli serbestlik tedbirlerinin uygulanması yönünde karar verilebileceği de ifade edilmektedir. Ancak mükerrirliğe özgü infaz rejimi ve tedbirler, birey ile ilgili mahkumiyet kararının verildiği aşamada belirtilmelidir. Verilen kararların uygulanması ise kanunlar bünyesinde düzenlenen şekilde olmalıdır.
- mükerrirlere özgü olduğu ifade edilen infaz rejimlerinin denetimli serbestlik uygulamaları, suçu meslek haline getiren kişiler, ihtiyati suçlular ya da örgüt mensubu olanlar hakkında da uygulanması gerekmektedir.
- mükerrirlere özgü infaz rejimi CGTİHK'nun 108. maddesinde düzenlenmiştir. 6545 Sayılı Kanun'un 82. maddesi ile CGTİHK'na eklenen 108/8 ve 108/9. maddelerinde mükerrir olma durumuna bakılmadan bazı suçları işleyen bireyler açısından özel infaz rejimlerinin getirildiği görülmektedir. Mükerrir olup olmadıklarına bakılmadan 108/1. maddede öngörülen koşullu salıverme süreleri, cinsel saldırı (TCK'nun 102/2. fıkrası), küçüklerin cinsel istismarı, küçük yaştaki mağdur ile cebir, tehdit ve hile olmaksızın gerçekleşen cinsel ilişki (TCK'nun 104/2 ve 104/3. fıkraları) ve uyuşturucu madde ticareti yapma suçlarından dolayı verilen hapis cezaları açısından da uygulanır. Yani yasada tahdidi bir şekilde sayılan bu suçlar nedeniyle hükmedilen süreli hapis cezalarının 3/4'ü infaz edildikten sonra koşullu salıvermeden istifade edilir. Ayrıca küçük yaştaki bireylere karşı gerçekleştirilen eylemler nedeniyle ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilmiş ise 39 yıl, müebbet hapis cezasına hükmedilmiş ise 33 yıl geçtikten sonra koşullu

salıvermeden yararlanır. Görüldüğü üzere kanun koyucu, mağdur olan bireyin yaşı ile tahdidi bir şekilde sayılan suçların toplumda yarattığı etkileri dikkate alarak pozitif ayrımcılık yapmış ve haklı olarak cezaevinde geçirilmesi gereken süreyi uzatmıştır.

III. TEKERRÜRÜN HUKUKİ MAHİYETİ VE TEKERRÜR ÇEŞİTLERİ

A. Tekerrürün Hukuki Mahiyeti

Tekerrürün hukuki mahiyeti açısından öncelikli olarak üzerinde durulması gereken konu, tekerrürün suç işleyen bireyin daha önce gerçekleştirmiş olduğu eylem sebebiyle yaşadığı mahkumiyetten etkilenmediğini gösteren bir husus olduğudur. Bununla birlikte yine tekerrüre konu olan suç nedeniyle bireyin mahkumiyetinin sonlanmasından sonra yeniden suç işlemesi, kendisine verilen cezanın ıslahını sağlamadığını ya da kişinin suç işleme konusunda ısrarcı olduğunu gösteren hususlar olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulaması, bireyin suç işleme konusunda tehlikeli olarak değerlendirilmesi neticesinde ortaya çıkmaktadır⁵.

Bahsedilen bu hususlara göre ve Türk Ceza Hukuku'ndan hareketle tekerrürün, bireyi ilk defa suç işleyen diğer bireylere göre suç işleme konusunda daha tehlikeli olarak değerlendirme sonucunu ortaya çıkaran bir unsur olduğu söylenebilir. Bu nedenle mükerririn cezasının artırılması yerine onunla ilgili olarak belirli güvenlik tedbirlerinin ve farklı bir infaz rejiminin uygulanması yoluna gidilmektedir. Ceza artırımı yerine güvenlik tedbirleri ve farklı bir infaz rejimi uygulanması yoluna gidilmesi mükerrirlere özgü bir infaz rejimi geliştirilmesi sonucunu doğurmuştur. Bu infaz rejimine ek olarak cezanın infazından sonra başlayacak olan bir denetimli serbestlik tedbiri uygulaması da öngörülmüştür⁶.

⁵ ÖZGENÇ, İzzet: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2008, s. 839.

⁶ KOCA, Mahmut, ÜZÜLMEZ İlhan: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 625.

B. Tekerrür Türleri

Tekerrürün çeşitleri ile ilgili olarak doktrin ve Türk Ceza Kanunu karşılaştırıldığında, doktrinde Türk Ceza Kanunu'na göre daha fazla tekerrür çeşidine yer verildiği görülmektedir. Bu bağlamda doktrinde yer alan tekerrür çeşitlerini;

- genel – özel tekerrür,
- gerçek – mefruz tekerrür,
- zorunlu – ihtiyari tekerrür,
- süreli – süresiz tekerrür,
- milli (Ulusal) – milletlerarası (Uluslararası) tekerrür

şeklinde sıralamak mümkündür. Ancak Türk Ceza Kanunu'nda tekerrür çeşitleri doktrinde yer verildiği kadar farklı şekillerde ele alınmamıştır⁷.

Genel – Özel Tekerrür: Tekerrür hükümlerinin uygulanması noktasında ilk suç ile ikinci suç arasında ayniyetin aranmaması halinde genel tekerrür söz konusu olacaktır. Bu durumun tersine, gerçekleşen iki suç arasında ayniyet aranıyor ise bu durumda özel tekerrürden söz edilecektir⁸. 765 sayılı eski Türk Ceza Kanunu'nda özel tekerrüre ilişkin hükümler vardı. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise yalnızca genel tekerrür şeklindeki uygulama kabul edilerek ikili ayırmadan vazgeçilmiştir. Böylelikle yeni dönemde iki suç arasında ayniyet aranmadığı hususu net bir şekilde ifade edilebilir.

Gerçek – Mefruz Tekerrür: Gerçek tekerrürün en temel özelliği tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için işlenmiş olan suça yönelik olarak verilen cezanın “tamamen infaz edilmesinden” sonra yeni bir suç işleme gerekliliğinin aranmasıdır. Ancak yeni bir suçun gerçekleşmesi halinde yalnızca ilk suçla alakalı “kesinleşmiş” bir mahkumiyet hükmünün bulunması şartı aranıyorsa bu durumda mefruz tekerrürden

⁷ BIYIKLI Hasan: Sosyal Ceza Hukuku, İşçinin Ceza Yoluyla Korunması, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1983, s. 272.

⁸ ÖNDER, K. Orhan: “Tatbikatta ‘Mutlak ve Mukayyet Tekerrürün’ İçtimar”, Adalet Dergisi, Y. 51, S. 2 – 6, Ankara, 1960, s. 173

söz edilir⁹. Görüldüğü üzere ilk suç nedeniyle verilen cezanın infaz edilmesi gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, tekerrür hükümlerinin uygulanması açısından ilk mahkumiyet hükmünün sadece kesinleşmesi şartını aramaktadır. Böylelikle yeni TCK'nın mefruz tekerrürü kabul ettiği ve tekerrüre esas alınan ilk hükmün infaz edilmesi gibi bir koşulu aramadığı kesin bir şekilde anlaşılmaktadır.

Ulusal – Uluslararası Tekerrür: Tekerrüre konu olan suç belirli bir ülkenin kanunlarına göre verilmiş ve yine sadece o ülke bakımından tekerrüre esas bir durum olarak kabul ediliyorsa bu durumda milli ya da ulusal tekerrürden söz edilir. Bununla birlikte verilen ceza farklı ülkeler açısından da tekerrüre esas teşkil ediyor ise bu durumda uluslararası tekerrürden söz edilir¹⁰. Konu, Türk Ceza Hukuku açısından değerlendirildiğinde, genel manada ulusal bir tekerrür uygulaması benimsense de uluslararası tekerrüre yönelik düzenlemelerin olduğu da görülmektedir. Yeni TCK'nun 58/4. maddesinde “*Kasıtlı suçlarla taksirli suçlar ve sırf askeri suçlarla diğer suçlar arasında tekerrür hükümleri uygulanmaz. Kasten öldürme, kasten yaralama, yağma, dolandırıcılık, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti ile parada veya kıymetli damgada sahtecilik suçları hariç olmak üzere; yabancı ülke mahkemelerinden verilen hükümler tekerrüre esas olmaz.*” şeklindeki düzenleme dikkate alındığında, tahdidi olarak sayılan bu suçların dışındaki diğer eylemler yurt dışında işlenmiş ise tekerrüre esas alınamaz. Görüldüğü üzere yeni TCK sınırlı sayıdaki suç açısından uluslararası tekerrürü kabul etmiştir.

Zorunlu – İhtiyari Tekerrür: Kanunlarda tekerrüre dair öngörülen şartların gerçekleşmesi halinde tekerrürün uygulanma zorunluluğunun olması zorunlu tekerrür olarak ifade edilir. Ancak bahsedilen şartların ortaya çıkmasına rağmen tekerrürün uygulanması konusunda hakimın takdir yetkisi söz konusu ise bu durum ihtiyari tekerrür olarak adlandırılır¹¹. Yeni TCK'nun 58/1. maddesinde “*Önceden işlenen suçtan dolayı verilen hüküm kesinleştikten sonra yeni bir suçun*

⁹ ÖZTÜRK, Bahri, ERDEM, Mustafa Ruhan: Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 115.

¹⁰ ÜZÜLMEZ, a.g.e., s. 705.

¹¹ EREM - DANIŞMAN - ARTUK, a.g.e., s. 653.

işlenmesi halinde, tekerrür hükümleri uygulanır. Bunun için cezanın infaz edilmiş olması gerekmez.” şeklinde bir düzenleme bulunmaktadır. Görüldüğü üzere şartların oluşması halinde hakim tarafından tekerrüre ilişkin hükümlerin uygulanması gerekmektedir. Bu hususta hakimin takdir yetkisi yoktur.

Sürelî – Süresiz Tekerrür: Sürelî tekerrürde, tekerrüre dair yasa maddelerinin uygulanabilmesi için sonraki eylemin, ilk suçla ilgili verilmiş olan mahkumiyet kararının ya da cezanın infaz edilmesinin ardından belirlenmiş olan zaman diliminde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Şayet ilk suç ile ikinci suçun gerçekleşme zamanı arasında bir süre şartı yok ise bu durumda süresiz tekerrür söz konusu olacaktır. Ancak süresiz tekerrürde bir zaman dilimi olmadığı için ikinci suç ne zaman gerçekleşirse gerçekleşsin tekerrür hükümleri uygulanır¹². Sürelî ve süresiz tekerrür açısından Türk Ceza Kanunu incelendiğinde, genel manada sürelî tekerrürün kabul edildiği görülmektedir. Türk Ceza Kanunu'nun 58. maddesinde tekerrüre esas olan süreler 3 – 5 yıl olarak düzenlenmiştir¹³.

IV. TEKERRÜRÜN KOŞULLARI

765 sayılı Türk Ceza Kanunu, tekerrürün şartları açısından değerlendirildiğinde ilgili kanunda bu şartların; genel tekerrür, özel tekerrür ve tekrarlanmış özel tekerrür şeklinde sıralandığı görülmektedir. Bununla birlikte tekerrüre dair 5237 sayılı TCK'nun 58. maddesi incelendiğinde, bu maddedeki şartların;

- bireyin daha önce herhangi bir suçtan mahkum olmasını ifade eden mahkumiyet şartı,
 - bireyin ilk suçu işlemeden sonra yeni bir eylemin gerçekleştirilmesini ifade eden ikinci bir suçun işlenmesi şartı,
 - yeni suçun belirli bir zaman dilimi içerisinde gerçekleştirilmiş olmasını ifade eden süre şartı,
- olarak sıralandığı görülmektedir.

¹² ÜZÜLMEZ, a.g.e., s. 16.

¹³ EREM - DANIŞMAN - ARTUK, a.g.e., s. 668.

A. Mahkumiyet Koşulu

Tekerrürden söz edilebilmesi için aranan ilk şartlardan biri, birey tarafından daha önceki bir zaman dilimi içerisinde gerçekleştirdiği bir eylem nedeniyle kesinleşmiş bir mahkumiyet kararı verilmiş olmasıdır¹⁴. Ancak mahkumiyet kararı verilen cezanın hapis cezası ya da adli para cezası olması tekerrür uygulamalarında önemli olarak değerlendirilmemektedir. Bununla birlikte daha önce işlenmiş olan bir suç nedeniyle bireyin sadece adli para cezasına mahkum olması ve bu cezanın kanunlara göre kesin bulunması gibi hususlardan kaynaklı olarak bu mahkumiyet kararı ile ilgili temyiz ya da istinaf yolunun kapalı bulunduğu hallerde de bahsedilen ceza, tekerrür hükümlerinin uygulanması konusunda dikkate alınmamaktadır¹⁵.

Bahsedilen doğrultuda değerlendirildiğinde, birey hakkında verilen mahkumiyet kararının Türk Ceza Kanunu'nda yer verilen bir suça karşılık gelmesi gerekmektedir. Buna göre idari para cezaları tekerrüre esas teşkil etmeyen yaptırımlar arasındadır. Çünkü idari para cezaları kamu hukukunun bir dalı olan kabahatler hukukunda düzenlenmiştir. Bununla birlikte idari soruşturmalar neticesinde hükmedilen disiplin cezaları ile Trafik Kanunu gereğince verilen cezalar da tekerrür uygulamalarında dikkate alınmaz. Bu bağlamda herhangi bir birey ile ilgili olarak daha önceden gerçekleşmiş olan bir suç nedeniyle güvenlik tedbiri yönünde hüküm tesis edilmiş ise daha sonra gerçekleşen suç nedeniyle tekerrür hükümlerinin uygulanmayacağını söylememiz yerinde bir değerlendirme olacaktır. Bununla birlikte herhangi bir şahsın daha önce gerçekleştirmiş bulunduğu bir eylem nedeniyle kısa süreli bir hapis cezasına çarptırılması ve bunun da TCK'nun 50/5. maddesinde düzenlenen seçenek yaptırımlardan birine dönüştürülmesi halinde uygulamada dikkate alınması gereken esas husus çevrilen bu seçenek yaptırım olacaktır. Yine mahkumiyetin tamamen yani bihakkın infaz edilmesinin ve neticelerinin sona ermesinin ardından kişi tarafından işlenen ikinci suçla alakalı olarak daha önceki mahkumiyet kararı tekerrür

¹⁴ ARTUK, Mehmet Emin, GÖKCEN, Ahmet, YENİDÜNYA, Ahmet Caner: Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. 2, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 2120.

¹⁵ ARTUK – GÖKCEN – YENİDÜNYA: Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. 2, 2. Bası, s. 2123.

hükümlerinin uygulanması açısından esas teşkil etmemektedir¹⁶. Ancak kısa süreli olarak nitelendirilen hapis cezalarının seçenek tedbir olarak adli para cezasına dönüştürülmesi halinde dönüştürülen yaptırımın da bir ceza olması nedeniyle bu ceza ya da yaptırım tekrüre esas teşkil eden bir husus olarak kabul edilecektir¹⁷. Buna karşılık Türk Ceza Kanunu 57. maddede yer verilen akıl hastalarına dair güvenlik tedbirleri ile 56. maddede düzenlenen çocuklara özgü güvenlik tedbirleri tekrüre esas teşkil etmez. Bunların yanı sıra Kabahatler Kanunu'na göre verilen idari para cezasından kaynaklanan mahkumiyet ve disiplin cezaları da ceza mahkemeleri tarafından verilse bile tekrüre esas alınmaz¹⁸.

Daha önce gerçekleşmiş olan bir suç nedeniyle ön ödeme usulünün uygulanması halinde soruşturma aşamasında şüpheli hakkında kovuşturmaya gerek olmadığı yönünde karar verilir. Ancak ön ödeme kovuşturma safhasında gerçekleşirse Türk Ceza Kanunu'nun 75. maddesine göre mahkeme tarafından kamu davasının düşürülmesi yönünde karar verilir. Ön ödemenin gerçekleşmesi halinde herhangi bir mahkumiyet kararı verilemeyeceği için önceden işlenmiş olan ve ön ödemenin uygulandığı suçlar kesinlikle tekrüre esas kabul edilemez¹⁹. Bahsedilen hususlar dışında tekrür ile ilgili kuralların uygulanabilmesi için mahkumiyet kararının kesin ve uygulanma kabiliyetinin mevcut olması gerekir. Şayet mahkumiyet kararları kesinleşmemiş ise işlenmiş olan suç sayısı ne olursa olsun tekrür hükümleri uygulanamaz²⁰. Ayrıca kanunlarda yapılan değişiklikler ile daha önce suç olarak kabul edilen fiilin suç olmaktan çıkması ya da genel af uygulamaları gibi hususlar

¹⁶ ÖZGENÇ, s. 840; HAKERİ, Hakan: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 706.

¹⁷ KOCA - ÜZÜLMEZ, a.g.e., s. 629.

¹⁸ EREM Faruk: "Tekrür Hakkındaki Kanun Hükümlerinin Tetkiki", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 2, Ankara, 1945, 191 – 210; KARAOK, Hasan: Teşebbüs, İştirak, İçtima ve Tekrür Hükümlerinin Tatbikatı, Bingöl Matbaası, Elazığ, 1952, s. 152.

¹⁹ GÜNAY Erhan: Cezada Tekrür Uygulaması (Pratik), Adil Yayınevi, Ankara, 1996, s. 79.

²⁰ HAFIZOĞULLARI, Zeki, ÖZEN, Muharrem: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 479.

nedeniyle²¹ mahkumiyetin tüm neticelerinin ortadan kalkması veya sona ermesi sonucunda da tekrür hükümleri uygulanamaz²².

Tekrür hükümlerinin uygulanamayacağı durumlardan bir diğeri ise şikayete dayalı suçlarda şikayetin geri alınması hususudur. Bu durumda davacı olan bireyin şikayetinden vazgeçmesi hükmün kesinleşmesine kadar mümkün olduğu için şikayetin geri alınması halinde bir mahkumiyet kararı ortaya çıkmayacağından kesinleşmiş bir ceza ilamının olmaması nedeniyle tekrür hükümleri uygulanamaz. Ancak uygulamada istisnai durumlar arasında sıralansa da hükmün kesinleşmesinden sonra da şikayetten vazgeçilmesi mümkün olabilmektedir. Bahsedilen söz konusu durumun ortaya çıkması halinde şikayetten vazgeçilmesine bağlı olarak cezanın düşecek olması nedeniyle düşen ceza ya da ilam ikinci mahkumiyet açısından tekrüre esas kabul edilemez²³.

Zamanaşımı da tekrür hükümlerinin uygulanamayacağı durumlar arasında sıralanmaktadır. Mahkemeye yansıyan davanın zanaşımına uğraması sonucunda mahkumiyet gerçekleşmeyeceği için tekrür hükümlerinin uygulanması mümkün değildir²⁴. Zanaşımı konusunda iki farklı husus üzerinde durmakta yarar vardır ki bunlar dava zanaşımı ile ceza zanaşımıdır. Ceza zanaşımı açısından tekrür hükümleri ile ilgili uygulama, dava zanaşımına göre farklılık arz etmektedir. Çünkü bu durumda kesinleşmiş bir ceza olmasına rağmen infaz ile alakalı olarak bir uygulama yapılamaması hali ortaya çıkmaktadır. Bu durumda kesinleşmiş ve infaz aşamasına geçmiş bir ilam olduğu için tekrüre engel bir husustan söz edilemez²⁵. Buna ek olarak cezanın özel af²⁶ ve benzeri bir uygulama ile ertelenmesi halinde de daha

²¹ ERDURAK, Yılmaz Güngör, Türk Ceza Kanunu, Savaş Yayınları, Ankara, 1991, s. 185.

²² ÖZBEY, a.g.m, s. 69.

²³ EREM - DANIŞMAN - ARTUK, a.g.e., s. 659.

²⁴ EREM - DANIŞMAN - ARTUK, a.g.e., s. 658.

²⁵ HAKERİ, s. 706.

²⁶ Bu konu ile ilgili olarak Öztürk, özel ve genel af ayırımına değinerek özel af uygulamasının genel aftan farklı olarak ceza ile ilgili bütün sonuçları ortadan kaldırmayacağını ifade etmektedir. Bu bağlamda öze af uygulamasında mahkûmiyet durumunun olduğu gibi kalacağına da değinmektedir. (Bkz: ÖZTÜRK, a.g.e. s. 276). Buna göre, özel af uygulaması sonrasında mahkûmiyet durumunun kalması Türk Ceza

önceki bir zaman dilimi içerisinde verilen bir mahkumiyet söz konusu olduğu için tekrür hükümlerinin uygulanabileceğine değinilmektedir²⁷.

Bahsedilen hususlar dikkate alındığında, tekrür hükümlerinin uygulanabilmesi için öncelikli olarak ilk suçla alakalı kesinleşmiş bir mahkumiyet hükmünün olması ve bunun ardından kişinin yeni bir suç işlemesi şeklinde bir takım hususların gerekli olduğu söylenebilir. Bu husus 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun uygulamada olduğu dönem açısından ele alındığında, tekrür hükümlerinin uygulanması konusunda görüş ayrılıklarına düştüğü dikkat çekmektedir. Bahsedilen dönem itibariyle tekrür hükümlerinin uygulanmasında, mahkumiyete konu olan cezanın infaz edilmesi yönünde bir şartın olup olmadığı hususu yasanın düzenlenmesindeki tutarsızlık nedeniyle tartışılmış ve uygulamalar doktrinde bazı görüş ayrılıklarına neden olmuştur. Bu görüş ayrılıkları içinde belirli bir kesimi oluşturan araştırmacılar, tekrür hükümlerinin uygulanması konusunda mahkumiyete dair hüküm verilmesinin yeterli olduğunu savunmuş, bir kısım araştırmacılar ise mahkumiyet kararına ek olarak infazın da gerekli olduğunu belirtmişlerdir²⁸. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun uygulamada olduğu dönemde Yargıtay tarafından verilen kararlar incelendiğinde de, tekrür ile ilgili hükümlerin cezanın infaz edilmiş olması şartına bağlandığı ve kararların bu yönde verildiği görülmektedir²⁹.

B. Yeni Bir Suç İşleme Koşulu

Tekrür hükümlerinin uygulanması ile ilgili olarak aranan bir diğer şart meydana gelen yeni suçun belirli bir süre içerisinde gerçekleştirilmesidir. Bu koşul TCK'nun 58. maddesinde düzenlenmiştir. İlgili maddede birey tarafından daha önce işlenmiş olan bir suçla dair

Kanunu'nun 81. maddesinde yer verilen süreler dâhilinde tekrar suç işlenmesi hâlinde tekrür uygulanmasını gündeme getirecektir.

²⁷ ARTUK - GÖKÇEN – YENİDÜNYA: a.g.e., s. 2121.

²⁸ BAYRAMOĞLU, Reşad: “Tekrürde Cezanın Çekilmiş Olması Şart mıdır, Değil midir?”, Adalet Dergisi, 1944/12, s. 1002 – 1008; TAN, Hadi: “Tekrür Hükümlerinin Tatbiki İçin Tekrüre Esas Tutulan Cezanın Çektirilmiş Olması Şarttır”, Adalet Dergisi, 1945/4, s. 336 – 345.

²⁹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2005/4-30 Esas – 2005/43 Karar sayılı ilamı, www.yargitay.gov.tr, e.t. 05.12.2021.

kesin hüküm verilmesinden sonra kişi tarafından yeni bir suç işlenmesi halinde tekerrür hükümlerinin uygulanması gerektiği hususu açıkça belirtilmiştir. Buna göre Türk Ceza Kanunu'nda işlenen suçun türü ve benzeri konularda herhangi bir ayrıma gidilmeden tekerrür hükümlerine dair genel bir sistemin benimsendiği görülmektedir.

Bu şarta yönelik olarak Türk Ceza Kanunu'nun 58. maddesinde yer verilen düzenlemeden hareketle, tekerrüre konu olan fiiller ile ilgili olarak herhangi bir ayrıma yer verilmemesi nedeniyle tekerrür müessesesi açısından Türk Ceza Kanunu'nda genel bir sistemin uygulanmasının öngörüldüğü söylenebilir.

Şayet kişiye işlemiş olduğu ikinci suç nedeniyle adli para cezası verilmiş ve bu para cezasının süresinde ödenmemesi nedeniyle ilgili yaptırım tekrar hapis cezasına çevrilmiş ise adli para cezasının karşılığı olarak infaz edilen hapis cezası bakımından koşullu salıverme hükümlerinin uygulanması yoluna gidilemeyecektir³⁰. Bahsedilen uygulama her ne kadar mahkumiyet olarak değerlendirilse de bu konuda kesinleşen asıl hüküm adli para cezasıdır ve mahkumiyet ise bu adli para cezasının karşılığı şeklinde çekilmektedir. Bu bağlamda adli para cezasının, hapis cezasına dönüştürülmesi bu cezanın ödenmesine yönelik bir taziyik hapsi niteliğindedir³¹. Bu durumda tekerrür hükümleri uygulanamaz.

Aktarılan bu suç tiplerinin yanı sıra Türk Ceza Kanunu'nun 58/4. maddesinde kasıtlı suçlar ile taksirli suçlar ve sırf askeri suçlar ile diğer suçlar arasında tekerrür hükümlerinin uygulanamayacağı da ifade edilmektedir. Kasti şekilde insan öldürme ve yaralama, uyuşturucu madde imal ve ticareti, dolandırıcılık, kalpazanlık ve benzeri suçlar dışında yabancı ülke mahkemelerinde görülen davalar dolayısıyla verilen hükümler de tekerrüre esas teşkil etmez. Bunlara ek olarak suç olarak nitelendirilen fiilin işlendiği dönemde failin 18 yaşını doldurmamış olduğu suçlar nedeniyle de tekerrür hükümleri uygulanamaz³². Tekerrür

³⁰ ARTUK - GÖKÇEN - YENİDÜNYA, a.g.e., s. 2121.

³¹ ARTUK - GÖKÇEN - YENİDÜNYA, a.g.e., s. 2120; Hakeri, a.g.e., s. 709, KOCA – ÜZÜLMEZ, a.g.e., s. 635.

³² ARTUK - GÖKÇEN – YENİDÜNYA: a.g.e., s. 2119.

hükümlerine dair yaş sınırı uygulaması Yargıtay kararları ile de sabit görülen bir uygulamadır³³.

C. Süre Koşulu

Türk Ceza Kanunu incelendiğinde, tekerrür hükümlerinin uygulanması konusunda yeni bir suçun işlenmesi ile beraber bu suçun belli bir süre içinde işlenmesi şartına da yer verildiği anlaşılmaktadır.

Bu husus TCK'nun 58/2. maddesinde;

“Tekerrür hükümleri, önceden işlenen suçtan dolayı;

a) Beş yıldan fazla süreyle hapis cezasına mahkumiyet halinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren beş yıl,

b) Beş yıl veya daha az süreli hapis ya da adli para cezasına mahkumiyet halinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren üç yıl,

Geçtikten sonra işlenen suçlar dolayısıyla uygulanmaz.” biçiminde düzenlenmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nun 58/2-a ve 58/2-b maddelerinde bu süre şartının 3 ile 5 yıllık süreler şeklinde belirlenmiş olduğu görülmektedir. Ancak belirlenen bu süreler tahmini veya farazi süreler değildir. Diğer bir ifade ile bu sürelerin tespit edilmesi noktasında belirli hususlar göz önüne alınmaktadır. Buna ek olarak bu sürelerin belirlenmesinde kişinin mahkumiyet süresinin de etkili olduğu kaydedilmektedir. Şayet kişinin işlemiş olduğu suçla ilgili almış olduğu ceza 5 yıldan fazla bir süreye tekabül ediyor ise bu cezanın infazının ardından tekerrür süresi beş yıl olarak belirlenmiştir. Ancak mahkumiyetin süresi 5 yıldan daha az veya yalnızca adli para cezası ise tekerrüre esas olan süre 3 yıl olarak tespit edilmiştir. Bu sürelerin tekerrüre esas kabul edilebilmesi için ise cezanın infaz edilmiş olması şartı aranmaktadır. Diğer bir ifadeyle bireyin işlemiş

³³ Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin 28.10.2021 tarih ve 2021/20761 Esas – 2021/16602 Karar sayılı ilamında, sanığın daha önce gerçekleşen ve tekerrüre esas olarak kabul edilecek olan mahkûmiyetiyle ilgili suçun meydana geldiği zaman diliminde 18 yaşından küçük olması nedeniyle bu hükmün 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun madde 58/5. maddesine göre tekerrüre esas alınamayacağı ifade edilmiştir. portal.uyap.gov.tr, e.t. 05.12.2021.

olduğu suç nedeniyle aldığı cezanın tamamen yani bihakkın infaz edilmesinden sonra tekerrüre esas süreler işlemeye başlar ve infazın sona erdiği tarihe göre ikinci suç açısından tekerrür durumu değerlendirilir. Ancak bireyin almış olduğu cezasının infaz edilememesi tekerrüre esas sürelerin işlemeye başlamasına engel bir husus olarak kabul edilir³⁴. Bununla birlikte doğrudan verilen adli para cezaları kesin sınır olan 3000 TL'nin altında ise tekerrüre esas alınmaz. Adli para cezalarının tekerrür uygulamalarında dikkate alınabilmesi için kesin hüküm niteliğinde olmaması gerekmektedir. Bugün ki uygulamamızda 3000 TL'nin altındaki adli para cezaları kesin hüküm olarak kabul edilmektedir.

Tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için gerekli görülen en temel husus meydana gelen ve suç teşkil eden ikinci fiilin kanunlarda belirlenen süre dahilinde gerçekleşmesidir. Bunun dışında ikinci suçla ilgili olarak tesis edilen mahkumiyet kararının tekerrür süreleri içinde verilmesi gerekli değildir³⁵.

V. MÜKERRİRLER AÇISINDAN HAPİS CEZALARININ İNFAZI

Haklarında TCK'nun 58. maddesi uygulanarak mükerrirlere özgü infaz rejimine karar verilen hükümlüler ile ilgili olarak CGTİHK'nun 108. maddesine göre infaz işlemleri gerçekleştirilecektir.

Mükerrirlere özgü infaz rejimi 5275 sayılı CGTİHK'nun 108. maddesinde:

“Mükerrirlere ve bazı suç faillerine özgü infaz rejimi ve denetimli serbestlik tedbiri

(1) Tekerrür halinde işlenen suçtan dolayı mahkum olunan; a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının otuz dokuz yılının, b) Müebbet hapis cezasının otuz üç yılının, c) (Ek:14.4.2020-7242/49 md.) Birden fazla süreli hapis cezasına mahkumiyet halinde en fazla otuz iki yılının, d) Süreli hapis cezasının üçte ikisinin, infaz kurumunda iyi halli olarak çekilmesi durumunda, koşullu salıverilmeden yararlanılabilir. (Ek cümle:14.4.2020-7242/49 md.) Ancak, koşullu salıverilme oranı üçte

³⁴ HAKERİ, s. 707, KOCA – ÜZÜLMEZ: a.g.e., s. 632.

³⁵ EREM - DANIŞMAN - ARTUK, a.g.e. s. 668.

ikiden fazla olan suçlar bakımından tabi oldukları koşullu salıverilme oranı uygulanır.

(2) Tekerrür nedeniyle koşullu salıverme süresine eklenecek miktar, tekerrüre esas alınan cezanın en ağırından fazla olamaz.

(3) İkinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması durumunda, hükümlü koşullu salıverilmez. (Ek cümle:14.4.2020-7242/49 md.) Hükümlü hakkında ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanacağı hükümde belirtilir.

(4) İnfaz hakimi, mükerrer hakkında cezanın infazının tamamlanmasından sonra başlamak ve bir yıldan az olmamak üzere denetim süresi belirler.

(5) Tekerrür dolayısıyla belirlenen denetim süresinde, koşullu salıverilmeye ilişkin hükümler uygulanır.

(6) İnfaz hakimi, mükerrer hakkında denetim süresinin uzatılmasına karar verebilir. Denetim süresi en fazla beş yıla kadar uzatılabilir.

(7) (Ek: 18.6.2014-6545/82 md.) Cezanın infazı tamamlandıktan sonra devam eden denetim süresi içinde, bu madde hükümlerine göre kendilerine yüklenen yükümlülüklerle ve yasaklara aykırı hareket eden mükerrerler, infaz hakimi kararı ile disiplin hapsine tabi tutulur. Disiplin hapsinin süresi on beş günden az ve üç aydan fazla olamaz.

(8) (Ek: 18.6.2014-6545/82 md.) Çocuğa karşı işlenen bir suçtan dolayı ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya müebbet hapis cezasına mahkumiyet halinde birinci fıkradaki koşullu salıverilme süreleri uygulanır.

(9) (Ek: 18.6.2014-6545/82 md.) Birinci fıkradaki koşullu salıverme süreleri, 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan cinsel saldırı suçundan, 103 üncü maddesinde tanımlanan çocukların cinsel istismarı suçundan, 104 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında tanımlanan reşit olmayanla cinsel ilişki suçundan, 188 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan dolayı hapis cezasına mahkum olanlar hakkında da uygulanır. (Ek cümle:14/4/2020-7242/49 md.) Ancak, süreli hapis cezaları bakımından koşullu salıverilme oranı, dörtte üç olarak uygulanır. 188 inci madde hariç olmak üzere bu suçlardan dolayı hapis cezasına mahkum olanlar hakkında, cezanın infazı

sırasında ve koşullu salıverildikleri takdirde denetim süresi içinde, aşağıdaki tedavi veya yükümlülüklerden bir veya birkaçına infaz hakimi tarafından karar verilir: a) Tıbbi tedaviye tabi tutulmak, b) Tedavi amaçlı programlara katılmak, c) Suçun mağdurunun oturduğu ve çalıştığı yerleşim bölgesinde ikamet etmekten yasaklanmak, d) Mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşmaktan yasaklanmak, e) Çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmaktan yasaklanmak, f) Çocuklar hakkında bakım ve gözetim yükümlülüğünü gerektiren faaliyet icra etmekten yasaklanmak

(10) (Ek:18.6.2014-6545/82 md.) Dokuzuncu fıkra hükümleri çocuklar hakkında uygulanmaz.

(11) (Ek:18.6.2014-6545/82 md.) Bu maddenin dokuzuncu fıkrasının uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Sağlık Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.” şeklinde düzenlenmiştir.

Tekerrür kavramı 5237 sayılı TCK'nun 58. maddesinde bir güvenlik tedbiri şeklinde yer almıştır³⁶. Tekerrür hükümleri uygulandığı zaman ceza infaz kurumunda fiili olarak geçirilmesi gereken sürenin artmasına neden olur. Bu düzenleme sonucunda mükerrir suçluların, ilk defa suç işleyen kişilere göre koşullu salıvermeden yararlanmaları için cezaevinde geçirmeleri gereken süre artmıştır. Tekerrürün uygulanabilmesi için önceki cezanın kesinleşmiş olması yeterlidir³⁷. Ayrıca önceki cezanın infaz edilmesine gerek yoktur³⁸.

Tekerrür müessesesi yalnızca hapis cezaları için uygulanabilir. Bu madde açısından adli para cezaları için tekerrür hükümlerinin uygulanması söz konusu değildir. Çünkü adli para cezaları, koşullu salıverme hükümleri uygulanmaksızın bihakkın infaz edilir³⁹. Lakin bir kısım ilamlarda adli para cezasına hükmedildikten sonra sehven tekerrür

³⁶ ÖZBEK, Veli Özer: İnfaz Hukuku, 12. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020, s. 434.

³⁷ BAYRAKLI, Hasan Hüseyin: Vergi Ceza Hukuku, Yeniden Yazılmış B.3, Külcüoğlu Kültür Merkezi Yayınları, Afyonkarahisar, 2006, s. 160.

³⁸ AKIN, Abdülkadir: İnfaz Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, Ekim 2016, s. 108.

³⁹ ÇOLAK Haluk, ALTUN Uğurtan: “Bir Yaptırım Türü Olarak Para Cezalarının Teori ve Uygulamadaki Analizi”, TBB Dergisi, S: 69, 2007, s. 241 – 338.

müessesesinin uygulanmasına da karar verilmektedir. Bu durumun mahkemeden talep edilecek ek karar ile düzeltilmesi mümkündür.

Tekerrür süreleri “TCK’da üç ve beş yıllık sürelerle” tabi kılınmıştır. Bu süreler önceki cezanın infaz edildiği tarihten itibaren 3 ve 5 yıllık sürelerin geçmesi ile sona erer.

5 yıl ve daha az süreli hapis ya da adli para cezasına mahkumiyet halinde bu cezaların infaz edildiği tarihten itibaren 3 yıl, 5 yıldan fazla süreli hapis cezasına mahkumiyet halinde ise bu cezanın infaz tarihinden itibaren 5 yıl geçtikten sonra tekerrür hükümleri uygulanamayacaktır. Anlaşılacağı üzere ceza yasası sistemimiz “süreli tekerrür” ilkesini kabul etmiştir⁴⁰. Tekerrüre esas alınan eylemin teşebbüs aşamasında kalması dahi bu müessesenin uygulanması açısından yeterli olarak kabul edilmektedir⁴¹.

7242 Sayılı Yasa ile değiştirilmeden önceki CGTİHK’nun 108/1-d maddesine göre 01.06.2005 - 14.04.2020 tarihleri arasında tekerrür hükümlerinin uygulandığı süreli hapis cezalarının koşullu salıverme süreleri 3/4 oranı dikkate alınarak hesaplanıyordu. 14.04.2020 tarih ve 7242 Sayılı Yasa ile CGTİHK’nun 108/1. maddesi değiştirilerek tekerrür hükümlerinin uygulandığı süreli hapis cezalarına ilişkin koşullu salıverme sürelerinin 2/3 oranına göre hesaplanacağı şeklinde bir düzenleme getirildi.

Bu düzenleme lehe olması sebebiyle geriye dönük bir şekilde uygulanacağı için eski uygulamayı ortadan kaldırmıştır. Halen infaz aşamasında olan ve tekerrür hükümleri içeren ilamlar 2/3 oranı dikkate alınarak yerine getirilecektir. Görüldüğü üzere 30.03.2020 tarihi itibarıyla infaz aşamasında olan ve tekerrür hükümlerini içeren hapis cezaları (30.03.2020 tarihinden önce veya sonra olması fark etmeksizin) 2/3 oranı dikkate alınarak infaz edilecektir⁴².

Önemli olan hususlardan biri de tekerrür nedeniyle koşullu salıverme süresine eklenecek miktarın tekerrüre esas alınan cezanın en

⁴⁰ ÜZÜLMEZ, İlhan: “5237 sayılı Yeni TCK’da Suçta Tekerrür ve Özel Tehlikeli Suçlular”, Hukuki Perspektifler Dergisi, S: 4, Ağustos, 2005, s. 375 – 396.

⁴¹ ÜZÜLMEZ, a.g.e., s. 216.

⁴² KAN, Celal Hakan: Koşullu Salıverme - Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda, , 2. Baskı, Adana, Karahan Kitabevi, 2020, s. 194.

ağırından fazla olamayacağıdır. Daha anlaşılabilir bir ifadeyle koşullu salıverme süresinin üstüne eklenecek olan miktarın, tekrüre esas alınan önceki mahkumiyet süresini geçemeyeceği şeklinde karar alınmıştır⁴³.

Bu durumu bir örnek ile açıklamak gerekirse; tekrüre esas alınan birinci (önceki) ilamdaki ceza 6 ay hapis cezası (tekrüre esas alınan ilam), infaza verilen ikinci (sonraki) ilamdaki ceza 6 yıl hapis cezası olsun (infaza verilen ilam). İnfaza verilen ilamdaki cezaya 1/2 oranı uygulandığında, $6 / 2 = 3$ yıl cezaya denk gelmektedir. 2 / 3 oranı uygulandığında ise $6 / 3 = 2$ yıl, $2 \text{ yıl} \times 2 = 4$ yıl cezaya tekabül etmektedir. 6 yıl hapis cezasına 1/2 ve 2/3 oranları ayrı ayrı uygulandığında 3 ve 4 yıllık hapis cezalarına ulaşılmaktadır. 1/2 ve 2/3 oranları arasında 1 yıllık fark vardır. Tekrüre esas alınan birinci ilamdaki 6 ay hapis cezası ise 1 yıllık farkın altında kalmaktadır. Bu nedenle tekrüre esas alınan ilamdaki 6 ay hapis cezası daha lehe olduğu için koşullu salıverme süresinin üzerine eklenecektir. Bu nedenle 6 yıl hapis cezası: $6 \text{ yıl} / 2 = 3 \text{ yıl} + 6 \text{ ay}$ (birinci ilamdaki ceza) = 3 yıl 6 ay hapis cezası olarak infaz edilecektir⁴⁴.

Cumhuriyet savcısı tekrüre esas olan 6 ay hapis cezasını sadece koşullu salıverme süresinin üzerine ekleme yapmalıdır. Bu süre bihakkın tahliye tarihine uzatıcı bir etki yapmayacaktır. Yukarıda belirtildiği üzere tekrüre esas olan hapis cezası yalnızca koşullu salıverme süresine eklenecektir.

Koşullu salıverme müessesesinde tekrür açısından uygulama alanı bulan diğer bir önemli husus ise adli para cezasıdır. Lakin bu hususta koşullu salıverme süresinin üstüne eklenecek olan miktar için azami sınırın ne olduğu konusunda yasada ayrıntılı bir bilgiye rastlanılmamaktadır. Bilindiği üzere süreli hapis cezalarının kısa olanları günlüğü 20 - 100 TL arasında öngörülen bir miktar üzerinden adli para cezasına dönüştürülmektedir. Kesin hüküm niteliğinde bulunmayan ve adli para cezasını ihtiva eden bir mahkeme ilamı tekrüre esas alınmış ise daha önceden belirlenen günlük miktara göre yeniden hapis cezasına çevrilir. Bu işleme istinaden belirlenen süre, ikinci suç için verilen cezaya eklenecektir. CGTİHK'nun geçici 1. maddesinde ise "26.09.2004 tarihli

⁴³ ARTUK, Mehmet Emin, GÖKCEN, YENİDÜNYA, Ahmet Caner: Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. 2. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 2095, 2014.

⁴⁴ KAN, a.g.e., s. 194 – 195.

ve 5237 sayılı TCK dışındaki diğer kanunlarda yer alan adli para cezalarının ödenmemesi halinde bir günün 100 TL olarak hesaplanacağı ve bu şekilde hapis cezasına dönüştürüleceği” şeklinde bir düzenleme yer almaktadır. Böylelikle özel ceza yasalarında düzenlenen adli para cezalarının ödenmemesi halinde günlük 100 TL üzerinden hapis cezasına dönüştürüleceği anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki örnekte olduğu gibi 1/2 ve 2/3 oranları dikkate alınarak yapılan iki ayrı hesaplama sonucunda ortaya çıkan fark, tekerrüre esas alınan ilamdaki cezadan fazla ise bu ilamdaki süre ikinci ilamda yer alan cezanın üstüne eklenerek mahkumun yatacağı süre tespit edilir.

Ayrıca 7242 Sayılı Yasa ile CGTİHK’nun 108/1-c. fıkrasında yapılan değişikliğe istinaden “mükerrirler hakkında birden fazla süreli hapis cezasına mahkumiyet halinde en fazla 32 yılın ceza infaz kurumunda iyi halli olarak geçirilmesi durumunda koşullu salıvermenin uygulanacağı” düzenlenmiştir.

14.04.2020 tarihinden önceki CGTİHK’da “birden fazla süreli hapis cezasına mahkum edilen mükerrir hakkında infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre” net bir şekilde belirtilmemiştir. Bizce de kanun koyucu yerinde bir düzenleme ile tereddütleri gidermiştir.

Bununla birlikte bir kişi hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilmiş olmakla birlikte bu ilam tekerrür hükümlerini de ihtiva ediyor ise hükümlü ceza evinde 39 yıl geçirdikten sonra koşullu salıvermeden yararlanır. Şayet müebbet hapis cezasına hükmedilmiş ise 33 yılını cezaevinde geçirdikten sonra yasada öngörülen diğer şartları da taşımak kaydıyla koşullu salıvermeden yararlanabilir.

Bu husus yeni CGTİHK’nun 108/1. maddesinde “*Tekerrür halinde işlenen suçtan dolayı mahkum olunan;*

a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının otuz dokuz yılının,

b) Müebbet hapis cezasının otuz üç yılının... infaz kurumunda iyi halli olarak çekilmesi durumunda, koşullu salıverilmeden yararlanılabilir. (Ek cümle: 14.4.2020-7242/49 md.)” şeklinde düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere belirtilen süreler geçirilmiş olsa bile hükümlü iyi halli olmadığı sürece koşullu salıvermeden yararlanamaz. Bihakkın tahliye tarihine kadar infaz kurumunda tutulabilir.

A. İkinci Defa Tekerrür Hükümlerinin Uygulanması Durumunda İnfaz Rejimi

Hükümlü hakkında ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması durumunda ise koşullu salıvermeden yararlanılamayacaktır⁴⁵. Adi suçlar olarak nitelendirilen suç fiillerinde suçun üçüncü defa gerçekleşmesi söz konusu olursa bu durumda tekerrürün tekerrürü olarak değerlendirilen bir durum ortaya çıkmaktadır. Diğer bir ifadeyle sanık hakkında birinci tekerrürün koşullarının gerçekleşmesi nedeniyle tekerrür hükümleri uygulandıktan ve tekerrür müessesesi uygulanan bu hükmün kesinleşmesinden sonra sanık yeniden tekerrür hükümlerinin uygulanmasını sağlayan bir suç işlerse ikinci defa mükerrir olarak kabul edilir.

Bu suretle ikinci defa mükerrir sayılabilmek için yasada öngörülen süre ve koşullar içerisinde 3 suçun işlenmesi gerekmektedir⁴⁶. Bu durumun gerçekleşmesi sonucunda ise CGTİHK'nun 108/3. maddesinde koşullu salıverme hükümlerinin uygulanamayacağına yer verilmektedir⁴⁷.

Bu mahrum kalma durumu bireyin kendi suçu nedeniyle bir hakkın yitimini ifade etmektedir. Ancak bu hususta tekerrürün kanunda belirlenen sürelerde gerçekleşmesi gerekmektedir ki bu da belirli bir süre geçtikten sonra işlenen suçların tekerrüre esas alınmayacağı anlamına gelmektedir. İkinci defa tekerrür hükümlerinin uygulandığı durumlarda da ilgili kişi hakkında CGTİHK'nun 108/5. maddesi gereğince denetimli serbestlik tedbiri uygulanacaktır⁴⁸.

Mahkeme ilamında ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulandığı mutlak suretle açık ve net bir şekilde belirtilmelidir⁴⁹. Mahkeme ilamında tekerrüre ilişkin bir hüküm yok ise sanığın aleyhine olacak şekilde mahkemedeki karar talep edilerek tekerrür hükümlerinin uygulanması

⁴⁵ ÇALIŞKAN, Suat, GÜREL, Ali: Cezaların ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 234.

⁴⁶ YERDELEN, Erdal: Türk Ceza Hukuku Yaptırımları ve İnfazı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 310.

⁴⁷ ÇALIŞKAN, GÜREL, a.g.e., s. 227.

⁴⁸ ÖZGENÇ, İzzet: Gazi Şerhi Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, Ankara, 2005, s. 704.

⁴⁹ ÇALIŞKAN, GÜREL, a.g.e., s.235.,

yoluna gidilemez. Lakin tekerrürün sanık aleyhine yanlış ya da hatalı bir şekilde uygulandığı tespit edilmiş ise ek karar ile tekerrüre ilişkin kısmın hükümden çıkarılması mahkemeden talep edilebilir.

Uygulamada Cumhuriyet savcılarının büyük bir kısmı mahkemelerden ek karar talebinde bulunarak hükümlü lehine sonuç doğuran kararların alınmasına neden olmaktadır. Ek karar talepleri mahkemeler tarafından reddedilen bir kısım Cumhuriyet savcıları ise şayet ilgili ilam istinaf ya da temyiz incelemelerinden geçmeden kesinleşmiş ise kanun yararına bozma diye tabir edilen yola müracaat ederek tekerrüre ilişkin kısmın hükümden çıkarılmasını sağlamaktadırlar.

İkinci defa tekerrür uygulaması ile ilgili olarak Yargıtay 17. Ceza Dairesi çok önemli bir karar vermiştir. Daire 2019/13073 Esas – 2019/15707 Karar sayılı ilamında ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için tekerrüre konu önceki iki suçun da işlenme tarihlerinin 08/07/2005'den sonra olması gerektiğine hükmetmiştir. Suçlardan biri 08/07/2005 tarihinden önce işlenmiş ise ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Adana Bölge Adliye Mahkemesi 8. Ceza Dairesi de 24/03/2021 tarihli ve 2019/3147 Esas – 2021/948 Karar sayılı ilamı ile aynı yönde hüküm tesis ederek Yargıtay 17. Ceza Dairesi'nin 2019/13073 Esas – 2019/15707 Karar sayılı ilamına atıf yapmıştır⁵⁰.

B. Terör ve Örgüt Suçları Açısından Hapis Cezalarının İnfazı

Haklarında 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu uygulanan hükümlülerin koşullu salıverme süreleri 3/4 oranı dikkate alınarak hesaplanacaktır⁵¹. Yani terör suçlarından hüküm giyen kişiler verilen süreli hapis cezalarının dörtte üçünü infaz ettikten sonra koşullu salıvermeden yararlanabilirler. Terör hükümlüleri açısından koşullu

⁵⁰ Yargıtay 17. Ceza Dairesinin 2019/13073 Esas – 2019/15707 Karar sayılı ilamı ve Adana Bölge Adliye Mahkemesi 8. Ceza Dairesinin 24/03/2021 tarihli ve 2019/3147 Esas – 2021/948 Karar sayılı ilamı, portal.uyp.gov.tr, e.t. 23.08.2021.

⁵¹ AKKAYA, Çetin: Açıklamalı ve İçtihatlı Cezaların İnfazı ve İnfaz Hukuku, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 587.

salıverme süreleri ve denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması bakımından CGTİHK'nun 107/4. fıkrası ile 108. maddesi uygulanmalıdır.

Kendileriyle ilgili olarak 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu uygulanmayan ve suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan hüküm giyen kişilerin koşullu salıverme süreleri CGTİHK'nun 107/4. maddesine göre 2/3 oranı dikkate alınarak hesap edilecektir⁵². 14.04.2020 tarihinde yürürlüğe giren 7242 Sayılı Yasa'da, bu suçlara ilişkin oranın 2/3 olarak dikkate alınacağı net bir şekilde düzenlenmiştir. Lakin bu tarihten önce söz konusu suçlardan hüküm giyen kişiler verilen süreli hapis cezalarının dörtte üçünü infaz ettikten sonra koşullu salıvermeden yararlanıyorlardı.

Örgüt kurmak, yönetmek ve örgüt üyeliği suçlarında TCK'nun 58/9. maddesine istinaden mahkemeler tarafından doğrudan mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanmasına karar verilmektedir. Doktrinde, örgüte yardım eden kişi hakkında ise Türk Ceza Kanunu'nun 58/9. maddesinin uygulanamayacağı görüşü hakimdir⁵³. Örgüte yardım etme suçundan hüküm giyen kişilerin, Türk Ceza Kanunu'nun 6/1-j. bendinde belirtilen örgüt mensubu suçlular arasında sayılmamaları nedeniyle haklarında mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanamayacağı kanaatindeyiz.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda düzenlenen suçlar ile suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan hüküm giyen kişiler hakkında mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanacağı kanunda net bir şekilde belirtilmektedir. Görüldüğü üzere bu suçlardan hüküm giyen kişiler daha önceden herhangi bir suç işlememiş olsalar dahi yasa gereği haklarında mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanacaktır. Bu nedenle yargılamayı yapan mahkeme hüküm kurarken ceza verdiği kişinin örgüt mensubu olduğunu ya da gerçekleştirdiği eylemin terör suçu kapsamında kaldığını kararında kesin bir şekilde belirtmelidir⁵⁴. Kanaatimizce kanun koyucu söz konusu suçların toplumda yarattığı etkiyi dikkate alarak bu suçları ilk defa işleyen kişiler hakkında dahi tekerrür hükümlerinin ve buna bağlı olarak mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanacağı yönünde irade

⁵² AKKAYA, a.g.e., s. 487.

⁵³ AKKAYA, a.g.e., s. 494.

⁵⁴ ÖZGENÇ, a.g.e., s. 698, ÖZBEY, Özcan: "Suçta Tekerrür ve Mükerrirlere Özgü Güvenlik Tedbirleri", TBB Dergisi, S: 88, 2010, s. 91. 55 – 105.

ortaya koymuştur. Söz konusu suçların işleniş şekli ve yarattığı etki dikkate alındığında bunun yerinde bir düzenleme olduğunu düşünmekteyiz.

C. Mükerrirlere Özgü İnfaz Rejiminde Denetimli Serbestlik Uygulaması

Türk Ceza Kanunu'nun 58. maddesinde düzenlenen tekerrür müessesesinin uygulandığı kişiler hakkında mükerrirlere özgü infaz rejimine ve buna bağlı olarak denetimli serbestlik tedbirlerine de hükmedilir⁵⁵.

Bu husus CGTİHK'nun 108/4. maddesinde “İnfaz hakimi, mükerrer hakkında cezanın infazının tamamlanmasından sonra başlamak ve bir yıldan az olmamak üzere denetim süresi belirler.” şeklinde düzenlenmiştir.

Denetimli serbestlik tedbiri mükerrer suçlular açısından cezanın tamamen infaz edilmesinden sonra gündeme gelir ve bihakkın tahliye tarihinden itibaren uygulanmaya başlar.

Yani cezanın tam olarak infaz edilmiş olması gerekmektedir. İnfaz hakimi, birinci defa mükerrer olanlarla ilgili olarak cezanın infazının bihakkın tamamlanmasından sonra bir yıldan az ve beş yıldan fazla olmamak üzere denetim süresi belirler⁵⁶.

Burada üzerinde durulması gereken bir diğer önemli konu ise CGTİHK'nun 108/7. maddesinde yer alan “Cezanın infazı tamamlandıktan sonra devam eden denetim süresi içinde, bu madde hükümlerine göre kendilerine yüklenen yükümlülüklere ve yasaklara aykırı hareket eden mükerrerler, infaz hakimi kararı ile disiplin hapsine tabi tutulur. Disiplin hapsinin süresi on beş günden az ve üç aydan fazla olamaz.” şeklindeki düzenlemedir.

Görüldüğü üzere hükümlü bihakkın infazdan sonra başlayan denetim süresi içerisinde kendisine verilen yükümlülükleri yerine getirmez ya da yasaklara aykırı davranışlar içine girer ise 15 günden az

⁵⁵ ÖZBEK, a.g.e., s. 441.

⁵⁶ 14.04.2020 tarihli ve 7242 Sayılı Kanun'un 49. maddesiyle bu fıkra da yer alan “Hâkim” ibareleri “İnfaz Hâkimi” şeklinde değiştirilmiştir.

ve 3 aydan fazla olmamak kaydıyla infaz hakimî tarafından disiplin hapsine mahkum edilir⁵⁷.

Mükerrer suçlular açısından denetim süresi, cezanın bihakkın tahliye tarihinden sonra işlemeye başlayacaktır⁵⁸. Bu nedenle tekerrür hükümlerinin uygulanmadığı süreli hapis cezaları açısından uygulama alanı bulan koşullu salıvermenin geri alınması müessesesi mükerrer suçlular açısından söz konusu olmayacaktır. Oysaki koşullu salıverildikten sonra başlayan denetim süresi içerisinde herhangi bir suç işlenmesi durumunda ikinci suçun işlendiği tarih ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki sürenin aynen çektirilmesi şeklinde bir durum ortaya çıkmaktadır⁵⁹. Bu husus denetim süreleri, bihakkın tahliye tarihinden sonra başlayan mükerrer suçlular açısından söz konusu olamayacaktır. Çünkü mükerrer hükümlü pozisyonunda bulunan kişi hakkında verilen denetimli serbestlik kararı, hapis cezasının bihakkın sona ermesinin ardından infaz edileceği için aslında geride kalan bir ceza yoktur⁶⁰. Denetim süresi içerisinde işlenen yeni bir suç sadece ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması ve hükümlünün koşullu salıvermeden yararlanamaması açılarından sonuç doğuracaktır.

D. Tekerrür Hükümlerinin Uygulanamayacağı Haller

TCK'nun 58/4 ve 58/5. maddelerinde “*Kasıtlı suçlarla taksirli suçlar ve sırf askeri suçlarla diğer suçlar arasında tekerrür hükümleri uygulanmaz. Kasten öldürme, kasten yaralama, yağma, dolandırıcılık, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti ile parada veya kıymetli damgada sahtecilik suçları hariç olmak üzere; yabancı ülke mahkemelerinden verilen hükümler tekerrüre esas olmaz.*”

Fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişilerin işlediği suçlar dolayısıyla tekerrür hükümleri uygulanmaz.” şeklinde düzenlemeler bulunmaktadır.

⁵⁷ ÖZBEK, a.g.e., s. 442.

⁵⁸ AKIN, a.g.e., s. 111.

⁵⁹ YETGİN, Feridun: Açıklamalı İçtihatlı İnfaz Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 474.

⁶⁰ ÖZGENÇ, İzzet: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2008, s. 844, HAKERİ, Hakan: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 709.

TCK'nun 58/4. maddesi gereğince kasıtlı suçlar ile taksirli suçlar ve sırf askeri suçlar ile diğer suçlar arasında tekerrür hükümleri uygulanamaz⁶¹. Örneğin failin tedbirsizlik ve dikkatsizlik sonucu ölüme sebebiyet verme suçundan 1 yıl 8 ay hapis cezası ile mahkum edildiğini düşünelim. Bu karar kesinleştikten sonra fail yasada öngörülen 3 yıllık süre içinde kasıtlı yeni bir suç işlese bile ilk mahkumiyete ilişkin ilam ve ceza tekerrüre esas alınamayacaktır. Çünkü ilk suç taksirle, ikinci eylem ise kasten gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca kasten öldürme, kasten yaralama, yağma, dolandırıcılık, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti ile parada veya kıymetli damgada sahtecilik suçları hariç olmak üzere yabancı ülke mahkemelerinden verilen hükümler tekerrüre esas alınamaz⁶². Görüldüğü üzere kanunda katalog suçlar tahdidi bir şekilde sayılmıştır. Bunların dışındaki eylemler nedeniyle yabancı mahkemeler tarafından verilen kararların tekerrüre esas alınması mümkün değildir.

Bununla birlikte 18 yaşından önce işlenen suçlar nedeniyle verilen ilamlar tekerrüre esas alınamayacaktır⁶³.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda cürüm ve kabahat şeklindeki ayırımdan vazgeçilmiştir. Türk Ceza Kanunu'nda sadece suçlar düzenlenmiş olup kabahatler ise Kabahatler Kanunu olarak adlandırılan ayrı bir yasa metninde kaleme alınmıştır⁶⁴. Önceki eylemin kabahat niteliğinde olması halinde bu durum tekerrüre esas alınamayacaktır. Çünkü Türk Ceza Kanunu'nun 58. maddesine göre tekerrüre esas alınan önceki eylemin mutlaka suç niteliğinde olması gerekmektedir⁶⁵.

Ayrıca yasa yolu açık olmayan ve verildiği anda kesin olan hükümler ile istinaf ya da temyiz sınırı altında kalan adli para cezalarının tekerrüre esas alınması mümkün değildir⁶⁶.

⁶¹ YETGİN, a.g.e., s. 225.

⁶² YERDELEN, a.g.e., s. 300.

⁶³ AKKAYA, a.g.e., s. 505.

⁶⁴ CENTEL Nur, ZAFER Hamide, ÇAKMUT Özlem: Türk Ceza Hukukuna Giriş, 11. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2020, s. 230.

⁶⁵ ÇALIŞKAN/GÜREL, a.g.e., s.224.

⁶⁶ YERDELEN, a.g.e., s. 301.

VI. SONUÇ

Tekerrür müessesinin Türk hukuk sistemi içindeki yeri incelendiğinde hem 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda hem de 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmiş olduğu ancak bu iki ceza kanununda da farklılıklar arz ettiği görülmektedir. Bu farklılıklardan en belirginini tekerrür müessesesinin 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ceza açısından artırım sebepleri arasında değerlendirilmesidir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu açısından değerlendirildiğinde ise tekerrürün bir infaz rejimi şeklinde ele alındığı görülmektedir.

Türk hukuk sistemi içinde ceza kanunlarında açık şekilde düzenlenen tekerrür müessesinin uygulamaları değerlendirildiğinde ise bazı aksaklıkların yaşanmasının olası olduğunu belirtmekte yarar vardır. Bu bağlamda hem olası aksaklıkların yaşanmaması hem de uygulamalar açısından daha sağlıklı bir yapıya ulaşılabilmesi açısından öncelikle tekerrürün uygulanması konusunda göz önüne alınan hususların daha belirgin bir hale getirilmesinde yarar olduğu kanaatindeyiz.

Bu açıdan tekerrürün uygulanma noktasında, sanık pozisyonunda olan bireyin sabıka kaydının bütünsel şekilde değerlendirilmesinin daha sağlıklı bir uygulama yapısı ortaya çıkaracağını söylemek gerekir. Nitekim yapılacak olan incelemede göz önüne alınacak hususların tamamı açısından mahkumiyet ilamları içinden tekerrüre esas kabul edilecek olanların kesin ve net bir şekilde belirlenmesi gerekir. Yapılacak olan tespitin bir diğer önemli noktası ise şartlı salıverme konusunda sürenin belirlenmesi açısından ortaya çıkmaktadır.

Sanıkla ilgili olarak mahkemeye ulaşan ilamlar arasında tekerrür hükümlerinin uygulanmasına esas bir hususun tespit edilmesi durumunda sevk maddelerine 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 58. maddesi ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 108. maddesinin eklenmesi gerekir.

Tekerrür uygulamalarında göz önüne alınması gereken bir diğer husus ise sanığın yaşıdır. Nitekim sanığın 18 yaşını doldurmuş olması hususu kendisi hakkında verilmiş olan ilk mahkumiyet kararı itibariyle dikkate alınmalıdır.

Ayrıca ikinci mahkumiyet kararı açısından tekerrür müessesesinin uygulanabilmesi için bu kararın niteliği de önem arz etmektedir. Nitekim adli para cezaları açısından tekerrür hükümleri ile

mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanması mümkün değildir. Çünkü adli para cezaları, koşullu salıverme hükümleri uygulanmaksızın bihakkın infaz edilir. Lakin bir kısım ilamlarda adli para cezasına hükmedildikten sonra sehven tekerrür müessesesi ile buna özgü infaz rejiminin uygulanmasına da karar verilmektedir. Bu durumun mahkemeden talep edilecek ek karar ile düzeltilmesi mümkündür. Fakat bu aksaklığın ek karar ile düzeltilebileceğine dair yasada herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ek karar ile düzeltme durumu uygulamada kendiliğinden gelişmiştir. Yasada bu konuda bir hüküm bulunmaması nedeniyle bir kısım hakimler ek karar taleplerini doğal olarak reddediyorlar. Bu ise infaz sürecinin uzamasına ve hükümlünün aleyhine sonuçların doğmasına neden olmaktadır.

Özellikle şu konuya da vurgu yapılması gerekmektedir ki mahkeme ilamında tekerrüre ilişkin bir hüküm yok ise sanığın aleyhine olacak şekilde mahkemeden ek karar talep edilerek tekerrür hükümlerinin uygulanması yoluna gidilemez. Lakin tekerrürün sanık aleyhine yanlış ya da hatalı bir şekilde uygulandığı tespit edilmiş ise ek karar ile tekerrüre ilişkin kısmın hükümden çıkarılması mahkemeden talep edilebilir.

Uygulamada bir kısım Cumhuriyet savcıları ise ilamda bulunmamasına rağmen hükümlünün aleyhine olacak şekilde ek karar vasıtası ile tekerrür hükümlerinin uygulanmasını mahkemelerden talep ediyorlar. Bu durumun kabul edilmesi mümkün değildir. Çünkü ilamda bulunmayan ve aleyhe sonuç doğurur bir unsurun sonradan karara eklenmesi telafisi mümkün olmayan neticelerin doğmasına yol açacaktır. Bu ise cezalandırma yetkisinin keyfi ve sınırsız bir şekilde genişlemesini sağlayacaktır.

Yukarıda zikredilen sorunların en önemli nedenlerinden biri Cumhuriyet savcıları ile ilgili işbölümlerinin kısa süreli aralıklarla değişmesidir. Bu ise infaz hukuku gibi tecrübe ve uygulama pratiğini gerektiren teknik alanlarda işlerin aksamasına ve infazı hukukunu öğrenme sürecinde olan bir Cumhuriyet savcısının işlere, mevzuata ya da emsal yargı kararlarına vakıf olamadan başka bir büroda görevlendirilmesine neden olmaktadır. Oysa, infaz hukuku uzmanlık gerektiren bir alandır. Kanaatimizce infaz bürolarında görev yapan Cumhuriyet savcılarının zorunlu olmadıkça görev yerleri değiştirilmemelidir. Sürekli yapılan işbölümü değişiklikleri neticesinde mükerrir durumda olanların infazında da yanlış uygulamalar ortaya çıkmakta veya hükümlülerin eksik ya da fazla yatırılması gibi sorunlar

baş göstermektedir. Tekerrür kavramı ve buna bağlı infaz rejimi teknik bilgiyi gerektiren bir konu olduğu için bu alanda uzun yıllar çalışan hukukçuların gerekmedikçe başka bürolarda görevlendirilmemeleri doğru bir yaklaşım olacaktır.

Bilindiği üzere tekerrür, suç işleme konusunda ısrar eden kişiler için yasalarda düzenlenmiş bir kavramdır. Tekerrür hükümleri uygulandığı zaman ceza infaz kurumunda fiili olarak geçirilmesi gereken sürenin artmasına neden olur. Bu düzenleme sonucunda mükerrir suçluların, ilk defa suç işleyenlere göre koşullu salıvermeden yararlanmaları için cezaevinde geçirmeleri gereken süre artmıştır. Kanaatimizce ilk defa suç işleyenler ile suç işlemeyi alışkanlık haline getirenlerin farklı infaz rejimlerine tabii olmaları ve mükerrir durumda olanların infaz kurumunda daha fazla kalmaları yerinde bir uygulamadır.

3713 sayılı TMK'da düzenlenen suçlar ile suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan hüküm giyen kişiler hakkında mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanacağı kanunda net bir şekilde belirtilmektedir. Görüldüğü üzere bu suçlardan hüküm giyen kişiler daha önceden herhangi bir suç işlememiş olsalar dahi yasa gereği haklarında mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanacaktır. Bu nedenle yargılamayı yapan mahkeme hüküm kurarken ceza verdiği kişinin örgüt mensubu olduğunu ya da gerçekleştirdiği eylemin terör suçu kapsamında kaldığını kararında kesin bir şekilde belirtmelidir.

Kanaatimizce kanun koyucu söz konusu suçların toplumda yarattığı etkiyi dikkate alarak bu suçları ilk defa işleyen kişiler hakkında dahi tekerrür hükümlerinin ve buna bağlı olarak infaz rejiminin uygulanacağı yönünde irade ortaya koymuştur. Söz konusu suçların işleniş şekli ve yarattığı etki dikkate alındığında bunun yerinde bir düzenleme olduğunu düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

- AKIN, Abdülkadir: İnfaz Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, Ekim 2016.
- AKKAYA, Çetin: Açıklamalı ve İçtihatlı Cezaların İnfazı ve İnfaz Hukuku, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.
- ARTUK, Mehmet Emin, GÖKCEN, Ahmet, YENİDÜNYA, Ahmet Caner: Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. 2, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003.
- ARTUK, Mehmet Emin, GÖKCEN, Ahmet, YENİDÜNYA, Ahmet Caner: Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. 2. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.
- BAYRAKLI, Hasan Hüseyin: Vergi Ceza Hukuku, Yeniden Yazılmış B.3, Külcüoğlu Kültür Merkezi Yayınları, Afyonkarahisar, 2006.
- BAYRAMOĞLU, Reşad: “Tekerrürde Cezanın Çekilmiş Olması Şart mıdır, Değil midir?”, Adalet Dergisi, 1944/12, s. 1002 – 1008; TAN, Hadi: “Tekerrür Hükümlerinin Tatbiki İçin Tekerrüre Esas Tutulan Cezanın Çektirilmiş Olması Şarttır”, Adalet Dergisi, 1945/4, s. 336 – 345.
- BIYIKLI Hasan: Sosyal Ceza Hukuku, İşçinin Ceza Yoluyla Korunması, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1983.
- BOZDAĞ, Ahmet: Türk Ceza Hukukunda ve Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009.
- CENDEL Nur, ZAFER Hamide, ÇAKMUT Özlem: Türk Ceza Hukukuna Giriş, 11. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2020.
- ÇALIŞKAN, Suat, GÜREL, Ali: Cezaların ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.
- ÇOLAK Haluk, ALTUN Uğurtan: “Bir Yaptırım Türü Olarak Para Cezalarının Teori ve Uygulamadaki Analizi”, TBB Dergisi, S: 69, 2007, s. 241 – 338.
- ERDURAK, Yılmaz Güngör: Türk Ceza Kanunu, Savaş Yayınları, Ankara, 1991.

- EREM Faruk: “Tekerrür Hakkındaki Kanun Hükümlerinin Tetkiki”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 2, Ankara, 1945, s. 191 – 210.
- GÜNAY Erhan: Cezada Tekerrür Uygulaması (Pratik), Adil Yayınevi, Ankara, 1996.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki, ÖZEN, Muharrem: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, 2012.
- HAKERİ, Hakan: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.
- HAKERİ, Hakan: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- KAN, Celal Hakan: Koşullu Salıverme - Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda, , 2. Baskı, Adana, Karahan Kitabevi, 2020.
- KARAOĞ, Hasan: Teşebbüs, İştirak, İçtima ve Tekerrür Hükümlerinin Tatbikatı, Bingöl Matbaası, Elazığ, 1952.
- KOCA, Mahmut, ÜZÜLMEZ İlhan: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- KUNTER, Nurullah: Suçluların Terbiye ve Islahı, Adalet Dergisi, VIII, 1943, s. 624 – 661.
- ÖNDER, Ayhan: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümleri, C. III, 2. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992.
- ÖNDER, K. Orhan: “Tatbikatta ‘Mutlak ve Mukayyet Tekerrürün’ İçtima”, Adalet Dergisi, Y. 51, S. 2 – 6, Ankara, 1960, s. 173 – 177.
- ÖZBEK, Veli Özer: İnfaz Hukuku, 12. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020.
- ÖZBEY, Özcan: “Suçta Tekerrür ve Mükerrirlere Özgü Güvenlik Tedbirleri”, TBB Dergisi, S: 88, 2010, s. 55 – 105.
- ÖZGENÇ, İzzet: Gazi Şerhi Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, Ankara, 2005.
- ÖZGENÇ, İzzet: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2008.

ÖZGENÇ, İzzet: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2008.

ÖZTÜRK, Bahri, ERDEM, Mustafa Ruhan: Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.

portal.uyap.gov.tr.

ÜZÜLMEZ, İlhan: “1997 Tarihli TCK. Tasarısında Tekerrür”, Yargıtay Dergisi, C. 26, S. 4, Ekim 2000, s. 700 – 719.

ÜZÜLMEZ, İlhan: “5237 sayılı Yeni TCK’da Suçta Tekerrür ve Özel Tehlikeli Suçlular”, Hukuki Perspektifler Dergisi, S: 4, Ağustos, 2005, s. 375 – 396.

www.yargitay.gov.tr

WYSS, Oscar: Der Rückfall in den Kantonalen Strafgesetzbüchern und in den Vorentwürfen zu einem Schweizerischen Strafgesetzbuch, Dissertation, Bern, 1927

Yargıtay 17. Ceza Dairesinin 2019/13073 Esas – 2019/15707 Karar sayılı ilamı ve Adana Bölge Adliye Mahkemesi 8. Ceza Dairesinin 24/03/2021 tarihli ve 2019/3147 Esas – 2021/948 Karar sayılı ilamı

YERDELEN, Erdal: Türk Ceza Hukuku Yaptırımları ve İnfazı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.

YETGİN, Feridun: Açıklamalı İçtihatlı İnfaz Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.